

De Staat van het Nederlands 2021

Publieksrapport

Taalunie

De Staat van het Nederlands 2021

Publieksrapport

Taalunie

Inhoud

Inleiding op het onderzoek	7
1 Beheersing van andere talen en variëteiten	9
2 Talengebruik in het sociaal verkeer	11
3 Talengebruik op sociale media	13
4 Talengebruik op het werk	15
5 Talengebruik in het hoger onderwijs	17
6 Attitudes ten aanzien van het Nederlands	19
7 Beleidsbevindingen van de Taalunie	21

Inleiding op het onderzoek

Wat?

Met de Staat van het Nederlands laat de Taalunie elke twee jaar **het gebruik van het Nederlands, variëteiten en regionale en andere talen** onderzoeken in diverse sociale situaties. De Taalunie werkt hiervoor in Nederland samen met het Meertens Instituut, in België met de Universiteit Gent en in Suriname met het Instituut voor de Opleiding van Leraren en de Anton de Kom Universiteit.

In 2016 is het onderzoek voor het eerst volledig uitgevoerd in Nederland, inclusief Friesland, Vlaanderen en Brussel. In 2018 is dit ook in Suriname gebeurd en is in de andere gebieden een beperkter aantal sociale situaties opnieuw bekeken. In 2020 is dit laatste in alle genoemde gebieden opnieuw gedaan. Hierbij is naar **sociaal verkeer (zonder religie), sociale media, werk en hoger onderwijs** gekeken omdat hierin de grootste veranderingen werden verwacht op basis van eerdere resultaten, de werving van meer respondenten met andere moedertalen en de mogelijke impact van de coronacrisis. Hiernaast is naar de **beheersing van andere talen en variëteiten en attitudes ten aanzien van het Nederlands** gepeild. In de volgende hoofdstukken worden de onderzoeksresultaten samengevat (1-6) en de hierop gebaseerde **beleidsbevindingen** van de Taalunie meegegeven (7).

Hoe?

Voor het onderzoek naar de Staat van het Nederlands wordt elke twee jaar een **online enquête** afgenomen onder een representatieve steekproef van Nederlandstalige Nederlanders, inclusief Friezen, Vlamingen, Brusselaars en

Surinamers, waarbij in Suriname ook enquêteurs ter plaatse gaan om deelnemers technisch te ondersteunen. In 2020 zijn er overal inspanningen geleverd om met de enquête nog meer mensen met andere moedertalen naast of in de plaats van het Nederlands te bereiken. Hiervoor is samengewerkt met “ambassadeurs” uit diverse talengemeenschappen en zijn gerichte notificaties verstuurd via Facebook. **In 2020 waren er 3.195 Nederlandse respondenten, onder wie 186 Friezen, 4.007 Vlaamse, 309 Brusselse en 949 Surinaamse.** Vooral in Brussel (was 113 in 2016) en Suriname (was 730 in 2018) is het aantal respondenten hiermee sterk toegenomen, waardoor de betrouwbaarheid van de onderzoeksresultaten in deze gebieden verder is verbeterd. Omdat met de Nederlandstalige enquête enkel Nederlandstaligen worden bereikt, worden met het onderzoek vanzelfsprekend enkel de Nederlandstalige Brusselaars in beeld gebracht.

In 2018 is in Nederland, Vlaanderen en Brussel voor het eerst naar de beheersing van **dialecten en erkende regionale talen** gepeild. In Nederland konden de deelnemers toen ook nog rapporteren over hun gebruik hiervan in specifieke situaties. In 2020 kregen de Vlamingen en Brusselaars hiertoe eveneens de kans. Hierbij is het onder meer uitkijken naar wat zij zelf over hun gebruik van de Vlaamse omgangstaal of “tussentaal” rapporteren, als iets tussen dialect en standaardtaal in. In Nederland wordt het gebruik van het Limburgs en Nedersaksisch als erkende regionale talen onder het *Europees Handvest voor Regionale Talen en Talen van Minderheden* van de Raad van Europa,

telkens apart bekeken en vergeleken met het gebruik van het Fries in dezelfde situaties.

In 2021 zijn ook weer enkele **flankerende gegevens** verzameld om de resultaten van de online enquête te toetsen. Voor het domein werk is hiervoor naar jaarverslagen, websites en vacatures gekeken, voor het domein hoger onderwijs naar studiegidsen. In 2022 zal de enquête weer volledig worden afgenomen en zullen alle flankerende gegevens opnieuw worden verzameld, zodat er dan ook weer een volledig beeld kan worden verkregen van alle onderzochte sociale situaties.

Waarom?

Met de Staat van het Nederlands blijft de Taalunie op de hoogte van het gebruik van het Nederlands, variëteiten en regionale en andere talen in belangrijke maatschappelijke domeinen. Op basis hiervan kan ze, waar dat nodig en nuttig is, **nieuw beleid** ontwikkelen om het gebruik van het Nederlands te ondersteunen. De Taalunie streeft ernaar dat het Nederlands in alle domeinen blijvend wordt gebruikt zodat het een volwaardige taal blijft waarvan Nederlandstaligen zich kunnen blijven bedienen.

1 Beheersing van andere talen en variëteiten

In 2020 zegt 19% van de Nederlandse deelnemers **andere moedertalen naast of in de plaats van Nederlands** te hebben (10% naast + 9% in de plaats van), 70% van de Friese (24% + 46%), 15% van de Vlaamse (6% + 9%), 41% van de Brusselse (23% + 18%) en 73% van de Surinaamse (32% + 41%). Vooral in Nederland, Vlaanderen en Brussel is het aantal deelnemers met andere moedertalen toegenomen en is de representativiteit van de onderzoeksresultaten verder verbeterd. In 2016 namen in deze gebieden slechts 5%, 3% en 12% mensen met enkel andere moedertalen deel. In Friesland en Suriname is het aantal deelnemers met andere moedertalen niet zozeer toegenomen, al hebben in Suriname wel meer moedertaalsprekers van het Aucaans en Saramaccaans meegedaan.

In 2020 zegt 52% van de Vlaamse deelnemers een *dialect of iets tussen dialect en Nederlands* in te spreken (was 66% in 2018), 33% van de Brusselse (was 46%), 24% van de Nederlandse (was 29%) en 14% van de Friese (was 35%). De Vlamingen blijven dus de koplopers als het om de **beheersing van dialect en tussentaal** gaat, al gaat deze er ook bij hen op achteruit. Mogelijk kan de algemene terugloop in Nederland, Vlaanderen en Brussel ten dele worden verklaard door het toegenomen aantal deelnemers met andere moedertalen naast of in de plaats van het Nederlands, die dan ook vaker in heel andere talen zijn opgevoed dan in andere variëteiten van het Nederlands.

In **Vlaanderen** worden de Brabantse **dialecten** met 38,9% het meest gesproken, gevolgd door de West-Vlaamse met 21,9%, de Limburgse met 17,6% en de Oost-Vlaamse met 12,7%. Met 2,3% wordt slechts weinig tussentaal gerapporteerd. De **Nederlandstalige Brusselaars** houden dezelfde

volgorde aan met 50,5% voor de Brabantse dialecten, 15,8% voor de West-Vlaamse, 11,9% voor de Limburgse en 5,9% voor de Oost-Vlaamse. Met 6,9% wordt iets meer tussentaal gerapporteerd.

In **Nederland** worden het Limburgs met 32,1% en het Nedersaksisch met 25,0% als **regionale talen** het meest gesproken, gevolgd door het Brabants met 22,8%, het Hollands met 7,3%, het Zeeuws met 5,7%, de Fries-Hollandse dialecten met 2,8% en combinaties van het Brabants en het Limburgs met 1,5%. Door de vraagstelling blijft het Fries, dat behalve een erkende regionale taal in Nederland ook een officiële taal in de provincie Friesland is, hierbij buiten beschouwing. In **Friesland** zelf domineren de Fries-Hollandse dialecten met 76,9%, op afstand gevolgd door het Nedersaksisch met 11,5%.

2 Talengebruik in het sociaal verkeer

Bij het talengebruik in het **sociaal verkeer** wordt gekeken naar contacten in de **naaste omgeving** (met grootouders, ouders, broers en zussen, partners, kinderen, vrienden en burens) en **buitenshuis** (op de markt, in de supermarkt, met de huisarts, in het ziekenhuis en in de buurt).

In **Nederland** en **Vlaanderen** blijft het Nederlands in 2020 veruit de dominante taal in het sociaal verkeer, nog meer buitenshuis (resp. 94,0% en 94,2% *altijd Nederlands*) dan in de naaste omgeving (resp. 82,1% en 83,0% *altijd Nederlands*). Ook in **Suriname** wordt het Nederlands buitenshuis (62,6% *altijd Nederlands*) nog meer gebruikt dan in de naaste omgeving (39,3% *altijd Nederlands*). Hierbij zijn de resultaten voor Surinaams- en Europees-Nederlands telkens bij elkaar opgeteld.

Friesland toont zich bovenal een tweetalige provincie. In de naaste omgeving wordt nog wel meer gekozen voor *altijd Nederlands* (40,8%) of *altijd Fries* (31,6%) dan voor *zowel Nederlands als Fries* (23,5%), maar buitenshuis meer voor *zowel Nederlands als Fries* (53,4%) dan voor *altijd Nederlands* (37,6%) of *altijd Fries* (7,7%). In **Brussel** kunnen de **Nederlandstaligen** in hun naaste omgeving nog het vaakst *altijd Nederlands* gebruiken (46,2%), al rapporteren ze dan ook al *Frans naast Nederlands* (18,6%) en *altijd Frans* (11,2%), maar buitenshuis hebben ze in de meeste gevallen *zowel Frans als Nederlands* (47,9%) nodig, meer dan *altijd Nederlands* (28,1%) of *altijd Frans* (20,5%).

In vergelijking met 2018 is in Suriname het gebruik van *altijd Nederlands* nog toegenomen, zowel in de naaste omgeving als buitenshuis, terwijl het in Nederland en Vlaanderen in beide gevallen is afgenomen, ook ten opzichte van 2016.

In de naaste omgeving zijn er in Nederland en Vlaanderen vooral heel wat **andere talen en combinaties** bijgekomen die uitdrukking geven aan een ruimere talige diversiteit. Het gebruik van *Engels naast Nederlands* is slechts lichtjes gestegen (resp. naar 5,1% en 2,9%). Hiernaast is in Vlaanderen het gebruik van *Frans naast Nederlands* toegenomen (naar 5,5%) en is het gebruik van *altijd Frans* voor het eerst zichtbaar geworden (1,4%). Buitenshuis is het gebruik van *Frans naast Nederlands* in Vlaanderen eveneens toegenomen (naar 4,1%) en is in Nederland het gebruik van *Engels naast Nederlands* voor het eerst zichtbaar geworden (1,5%).

Overall wordt het Nederlands duidelijk omarmd door **deelnemers met enkel andere moedertalen dan het Nederlands**. In Nederland, Vlaanderen en Suriname nemen ze het als voertaal over en gebruiken ze buitenshuis vaker *altijd Nederlands* (resp. 77,7%, 78,9% en 48,4%) dan in hun naaste omgeving (resp. 38,3%, 32,0%, 23,6%). Bovendien spreken ze ook met hun kinderen vaker *altijd Nederlands* (resp. 42,0%, 34,4% en 52,4%) dan met de rest van hun naaste omgeving. Zo geven ze het Nederlands mee door aan de volgende generatie. In Friesland en Brussel gebruiken de niet-moedertaalsprekers veel minder *altijd Nederlands* in hun naaste omgeving (resp. 15,7% en 16,0%) en buitenshuis (resp. 16,8% en 15,0%), vooral veel meer *Fries of Frans*, al spreken ook zij vaker *altijd Nederlands* met hun kinderen (resp. 22,9% en 21,2%) dan met de rest van hun naaste omgeving.

In Vlaanderen wordt in de naaste omgeving (31,9%) en buitenshuis (19,4%) nog meer **dialect en tussentaal** gebruikt dan in Brussel (12,8% resp. 3,0%), Nederland (10,7% resp. 6,1%) en Friesland

(8,4% resp. 10,2%), maar overal wordt dat met de kinderen minder gedaan dan met de rest van de naaste omgeving (19,7% in Vlaanderen, 4,2% in Brussel, 6,5% in Nederland en 5,9% in Friesland). Zo worden dialect en tussentaal dus minder doorgegeven aan de volgende generatie. In Vlaanderen valt het op dat met familieleden en burens nog meer dialect dan tussentaal wordt gesproken, maar met het eigen gezin en de vrienden die men zelf heeft gekozen al meer tussentaal dan dialect.

In Nederland doen het **Limburgs** en **Nedersaksisch** het als erkende regionale talen aanzienlijk beter dan de dialecten elders in het land, in de naaste omgeving (resp. 50,9% en 36,4% versus 10,7%) nog meer dan buitenshuis (resp. 39,7% en 14,2% versus 6,1%). In de naaste omgeving doet het Limburgs het bijna even goed als het Fries (50,9% versus 55,1%), maar buitenshuis loopt het verschil verder op (36,4% versus 61,1%). Terwijl het Limburgs betrekkelijk vaak wordt gesproken met kinderen (36,0%) en doorgegeven aan de volgende generatie, geldt dat voor het Nedersaksisch minder (15,3%).

3 Talengebruik op sociale media

Bij het talengebruik op **sociale media** wordt gekeken naar **sms'jes**, berichten via **WhatsApp** en soortgelijke diensten als Signal en Telegram, en boodschappen op **Facebook** en **Twitter**.

In **Nederland, Vlaanderen** en **Suriname** blijft het Nederlands in 2020 duidelijk de meest gebruikte taal op sociale media. In vergelijking met 2018 is in Suriname het gebruik van *altijd Nederlands* nog wat toegenomen (naar 67,2%), terwijl het in Nederland (naar 50,4%) en Vlaanderen (naar 49,6%) is afgenomen, ook ten opzichte van 2016. In Nederland en Vlaanderen zijn er vooral andere talen en combinaties bijgekomen die uitdrukking geven aan een ruimere talige diversiteit. Het gebruik van *Engels naast Nederlands* is in beide gebieden stabiel gebleven (resp. 25,2% en 22,8%), terwijl het in Suriname lichtjes is afgenomen (naar 15,4%), net als het gebruik van *altijd Engels* (naar 1,2%). In Vlaanderen zijn de combinaties van *Frans met Nederlands* en *Frans met Nederlands en Engels*, die in 2018 voor het eerst werden gemeld, in 2020 verdubbeld (naar 7,5% resp. 5,9%).

In **Friesland** wordt op sociale media vooral voor zowel *Nederlands als Fries* gekozen (47,3%) en minder voor *altijd Nederlands* (30,1%) of *altijd Fries* (3,6%). De combinatie van *Nederlands en Engels* is lichtjes afgenomen (naar 5,8%), die van *Nederlands, Fries en Engels* lichtjes toegenomen (naar 4,4%) en hieraan wordt in 2020 voor het eerst ook *Duits* toegevoegd (1,3%). De **Nederlandstalige Brusselaars** gebruiken op sociale media vaker de combinaties van *Nederlands en Engels* (20,4%) en van *Nederlands en Frans* (19,7%) dan *altijd Nederlands* (16,9%) en bijna even vaak de combinatie van *Nederlands, Engels en Frans* (14,4%). Hiernaast rapporteren ze in 2020 voor het eerst ook het gebruik van *altijd Frans* (6,1%), *altijd Engels* (2,7%) en *altijd Frans en Engels* (2,0%)

en combinaties van *Nederlands, Frans en Engels* met nog een andere taal, zoals *Spaans* (3,6%) en *Duits* (2,1%).

In Nederland en Vlaanderen blijft het gebruik van *altijd Engels* op sociale media in het algemeen buiten beeld met percentages onder 1,0%, maar op **Twitter** komt het wel naar boven (resp. 3,6% en 5,5%) en ook bij de **niet-moedertaalsprekers** voor alle sociale media samen (resp. 3,2% en 2,9%). In het algemeen wordt op sociale media minder **dialect en tussentaal** gebruikt dan in het sociaal verkeer, in Vlaanderen (7,7%) en Friesland (7,4%) nog iets meer dan in Brussel (5,3%) en Nederland (2,8%). Op Twitter wordt het minst dialect en tussentaal gebruikt (resp. 1,4%, 0,7%, 0,3% en 0,7%). In Vlaanderen en Brussel wordt op alle sociale media meer tussentaal dan dialect gerapporteerd, met uitzondering dan van Facebook in Vlaanderen. In Nederland worden de erkende regionale talen **Limburgs** en **Nedersaksisch** op sociale media eveneens minder gebruikt (resp. 15,4% en 6,9%) dan in het sociaal verkeer, maar wel weer meer dan de Nederlandse dialecten (2,8%), zij het op Twitter slechts heel beperkt (beide 1,9% versus 0,7%). Het Fries wordt op sociale media veel meer gebruikt (52,3%) dan het Limburgs en Nedersaksisch en ook aanzienlijk vaker op Twitter (58,2%).

4 Talengebruik op het werk

Bij het talengebruik op het werk wordt gekeken naar zowel de **interne communicatie** (met collega's en leidinggevenden) als de **externe communicatie** (met klanten, cliënten, leerlingen e.d.).

In **Nederland, Vlaanderen** en **Suriname** blijft het Nederlands in 2020 de belangrijkste taal op het werk, voor zowel interne als externe communicatie. In vergelijking met 2018 is het gebruik van altijd Nederlands in Suriname nog toegenomen, zowel intern (naar 78,7%) als extern (naar 83,8%), terwijl het in Nederland en Vlaanderen zowel intern als extern is afgenomen ten opzichte van 2016 (naar 70,9% resp. 58,5% in Nederland en naar 69,9% resp. 53,5% in Vlaanderen).

In **Friesland** is het gebruik van *altijd Nederlands* op het werk in 2020 aanzienlijk afgenomen ten opzichte van 2016. Intern wordt vaker *zowel Fries als Nederlands* (45,0%) gebruikt dan *altijd Nederlands* (35,5%) of *altijd Fries* (15,3%), maar extern nog wel vaker *altijd Nederlands* (44,4%) dan *zowel Fries als Nederlands* (38,4%) of *altijd Fries* (6,6%). Ook bij de **Nederlandstalige Brusselaars** is het gebruik van *altijd Nederlands* op het werk in 2020 aanzienlijk afgenomen ten opzichte van 2016. Intern gebruiken ze nog wel vaker *altijd Nederlands* (38,8%) dan *zowel Frans als Nederlands* (24,0%), maar extern vaker *zowel Frans als Nederlands* (27,7%) dan *altijd Nederlands* (26,9%). Hiermee wordt voor hen waarschijnlijk een realistischer beeld gegeven in 2020 dan in 2016.

In Nederland, Vlaanderen en bij de Nederlandstalige Brusselaars is het gebruik van **Engels naast Nederlands** zowel intern als extern toegenomen (naar 17,6% resp. 26,5% in Nederland, 10,6% resp. 13,9% in Vlaanderen en

12,1% resp. 14,1% bij de Brusselaars) en is in beide gevallen het gebruik van *altijd Engels* voor het eerst verschenen (met 2,6% resp. 5,7% in Nederland, 1,6% resp. 4,3% in Vlaanderen en 4,9% resp. 8,7% bij de Brusselaars). Hiernaast is in Vlaanderen het gebruik van **Frans naast Nederlands** gestegen, zowel intern als extern (naar 10,2% resp. 14,8%), en is intern ook het gebruik van *altijd Frans* verschenen (met 1,2%). Door de Nederlandstalige Brusselaars wordt intern iets minder *Frans naast Nederlands* gemeld (naar 24,0%), maar extern meer (naar 27,7%) en zowel intern als extern ook *altijd Frans* (met 5,3% resp. 4,5%) en *altijd Frans en Engels* (met 1,3% resp. 1,5%). In Friesland en Suriname, daarentegen, is het gebruik van *Engels naast Nederlands* juist afgenomen, zowel intern als extern (naar 3,4% resp. 6,8% in Friesland en naar 3,3% resp. 6,7% in Suriname), al wordt in Friesland extern ook nog het gebruik van *Nederlands, Fries en Engels* gemeld (met 1,5%) en in Suriname extern voor het eerst ook dat van *altijd Engels* (met 1,2%).

In alle gebieden wordt met **leidinggevenden** meer *altijd Nederlands* gebruikt dan met **collega's**, zowel mondeling als schriftelijk, en in alle gebieden wordt met collega's ook meer *altijd Nederlands* gesproken dan met **externen**, behalve in Suriname. In Suriname en Friesland valt het ook op dat er vaker *altijd Nederlands* wordt geschreven dan gesproken. Mondeling wordt in Friesland meer Fries en in Suriname meer Sranantongo gebruikt. In het algemeen wordt maar weinig **dialect en tussentaal** gebruikt met leidinggevenden en collega's op het werk, iets meer in Vlaanderen (6,6%) en Friesland (5,0%) dan in Brussel (2,7%) en Nederland (1,5%). Overall is dit meer mondeling dan schriftelijk het geval, al betreft het in Vlaanderen en Brussel al vaker tussentaal dan

dialect. In Nederland doen het **Limburgs** en het **Nedersaksisch** het als erkende regionale talen op het werk weer iets beter (6,5% en 3,3%) dan de Nederlandse dialecten (1,5%), meer mondeling dan schriftelijk en ook meer met collega's dan met leidinggevendenden, maar bijlange niet zo goed als het Fries (61,7%).

Uit de verzameling van **flankerende gegevens** in 2021 blijkt dat de **jaarverslagen** en **websites** van de grootste bedrijven in Nederland, Vlaanderen en Suriname minder vaak *altijd in het Nederlands* en vaker *ook in het Engels*, en in Vlaanderen *ook in het Frans*, beschikbaar zijn dan de panelleden voor hun eigen werkgevers rapporteren, die vaker kleinere bedrijven, onderwijsinstellingen en overheden blijken te zijn. Het talengebruik in **vacatures** op de grootste websites bevestigt wel wat de panelleden hierover in 2020 melden: er worden minder vacatures *enkel in het Nederlands* gepubliceerd, vooral in Nederland meer (*ook*) *in het Engels* en met name in Vlaanderen meer (*ook*) *in het Frans*.

5 Talengebruik in het hoger onderwijs

Bij het talengebruik in het **hoger onderwijs** wordt gekeken naar **hogescholen** en het hoger beroepsonderwijs (hbo) enerzijds en **universiteiten** anderzijds. Omdat het aantal deelnemers dat hierover uit eigen ervaring kon rapporteren in zowel Friesland als Brussel te gering was en de steekproef voor deze gebieden hierdoor dan ook te weinig representatief werd, worden hieronder enkel de resultaten voor **Nederland, Vlaanderen** en **Suriname** meegegeven.

Aan **hogescholen** wordt in Vlaanderen het meest *altijd Nederlands* gebruikt (75,1% versus 70,3% in Suriname en 68,1% in Nederland) en het minst *zowel Engels als Nederlands* (16,6% versus 19,1% in Suriname en 20,1% in Nederland). Aan **universiteiten** wordt in Suriname het meest *altijd Nederlands* gebruikt (64,3% versus 43,5% in Vlaanderen en 28,1% in Nederland) en het minst *zowel Engels als Nederlands* (26,4% versus 37,8% in Vlaanderen en 48,5% in Nederland). In het Nederlandse hoger onderwijs wordt zowel het minst *altijd Nederlands* als het meest ook *Engels* gebruikt.

In Nederland en Vlaanderen wordt aan zowel hogescholen als universiteiten ook *altijd Engels* gerapporteerd, meer aan de Nederlandse universiteiten (14,3%) en hogescholen (3,6%) dan aan de Vlaamse (5,3% resp. 2,0%). Hiernaast wordt in Vlaanderen aan zowel hogescholen als universiteiten ook het gebruik van *altijd Frans* gemeld, zij het beperkt (2,0% resp. 1,9%) en waarschijnlijk volledig toe te schrijven aan studeren aan Franstalige onderwijsinstellingen binnen België. In Suriname kiest men in het hele hoger onderwijs nooit uitsluitend voor een andere taal dan Nederlands.

Terwijl in Nederland het gebruik van **instructietalen** voor niet-taalvakken aan universiteiten in 2020 vrij stabiel is gebleven tegenover 2018, met 53,1% voor *zowel Nederlands als Engels*, 23,1% voor *altijd Nederlands* en 18,4% voor *altijd Engels*, is in Vlaanderen het gebruik van *zowel Nederlands als Engels* toegenomen naar 47,9%, dat van *altijd Nederlands* afgenomen naar 34,1% en dat van *altijd Engels* meer dan verdubbeld naar 6,9%. Terwijl de opmars van het Engels in Nederland mogelijk tot stilstand komt, blijft deze zich in Vlaanderen langzaam maar zeker doorzetten.

Uit de verzameling van **flankerende gegevens** in 2021 blijkt dat er zich aan de Universiteit Utrecht in Nederland, de Universiteit Antwerpen in Vlaanderen en de Anton de Kom Universiteit van Suriname in Paramaribo weinig wijzigingen hebben voorgedaan in vergelijking met 2019. In Utrecht worden volgens de **studiegidsen** voor Geschiedenis en Wiskunde nog steeds meer opleidingen en vakken (*enkel*) in het *Engels* aangeboden dan in Antwerpen en Paramaribo, al bevatten de Nederlandstalige opleidingen daar voor studenten ook Engelstalige vakken en keuzemogelijkheden.

6 Attitudes ten aanzien van het Nederlands

In 2020 vinden moedertaalsprekers in Nederland, Friesland, Vlaanderen en Suriname **Nederlands** overwegend **een mooie taal** (resp. 74,7%, 74,5%, 76,9% en 63,4%). Niet-moedertaalsprekers zijn er minder uitgesproken positief (resp. 48,7%, 18,7%, 42,3% en 49,1%) en in Brussel is dat bij zowel moedertaalsprekers als niet-moedertaalsprekers het geval (45,5% resp. 42,9%).

Overall vinden zowel moedertaalsprekers als niet-moedertaalsprekers het in 2020 **belangrijk dat kinderen Nederlands beheersen**, in Nederland (95,2% resp. 91,6%), Friesland (95,8% resp. 83,7%) en Vlaanderen (96,5% resp. 100,0%) meer dan in Brussel (80,8% resp. 63,4%) en Suriname (75,0% resp. 72,2%). In vergelijking met de vorige meting zijn in Brussel zowel moedertaalsprekers als niet-moedertaalsprekers minder positief geworden. In Suriname geldt voor moedertaalsprekers hetzelfde, maar niet voor niet-moedertaalsprekers, die deze keer juist positiever zijn geworden.

In Nederland, Suriname en Brussel vinden meer deelnemers aan de enquête **niet dat Nederlands beheersen een voorwaarde moet zijn om een baan te krijgen** dan wel. Dit geldt voor zowel moedertaalsprekers (42,3% niet in Nederland, 52,2% niet in Suriname en 61,2% niet in Brussel) als niet-moedertaalsprekers (51,8% niet in Nederland, 59,5% niet in Suriname en 63,3% niet in Brussel). In Friesland vinden meer moedertaal- en niet-moedertaalsprekers van wel (37,0% resp. 40,9%) dan van niet (32,6% resp. 38,6%). In Vlaanderen vinden meer moedertaalsprekers van wel (44,0%) dan van niet (36,1%), maar meer niet-moedertaalsprekers van niet (55,5%) dan van wel (29,6%).

Tot slot is het maatschappelijk draagvlak voor het **gebruik van een andere instructietaal dan Nederlands voor niet-taalvakken in het hoger onderwijs** in 2020 overal ongeveer gelijk gebleven. Bij de moedertaalsprekers zijn vooral de Brusselaars positief (87,7%), gevolgd door de Friezen (76,4%), de Vlamingen (76,1%), de Nederlanders (61,6%) en de Surinamers (54,8%), bij de niet-moedertaalsprekers zijn dat vooral de Friezen (81,8%), gevolgd door de Nederlanders (75,9%), de Brusselaars (74,6%), de Vlamingen (73,1%) en de Surinamers (41,7%).

7 Beleidsbevindingen van de Taalunie

Het Nederlands blijft het in het sociaal verkeer, op sociale media en op het werk **bijzonder goed** doen, zelfs al zijn er meer mensen met andere moedertalen naast of in de plaats van het Nederlands via de enquête bevestigd. In de naaste omgeving en op sociale media uit dit laatste zich vooral in een ruimere talige diversiteit naast het Nederlands. Buitenshuis nemen niet-moedertaalsprekers het Nederlands vaker over als voertaal en binnenskamers geven ze het zelf mee door aan hun kinderen. Ook al vinden niet alle niet-moedertaalsprekers het Nederlands een even mooie taal, de meesten vinden het wel degelijk belangrijk dat hun kinderen het beheersen. Zo dragen ook zij op waardevolle wijzen mee bij aan de toekomst van de taal die we met z'n allen delen.

Tegelijkertijd zien we een **aantal nieuwe signalen** dat Engels naast of in enkele situaties zelfs in de plaats van Nederlands komt. In Nederland, Friesland en bij de Nederlandstalige Brusselaars wordt het nu ook zichtbaarder in het sociaal verkeer, in Nederland, Vlaanderen en bij de Nederlandstalige Brusselaars op sociale media en het werk en in Nederland en Vlaanderen in het hoger onderwijs. In Vlaanderen valt het tevens op dat er, net als bij de Nederlandstalige Brusselaars, in alle situaties ook meer gebruik van Frans naast en in de plaats van Nederlands wordt gemeld.

Tot nu toe betreft het gebruik van Engels en/of Frans in de plaats van Nederlands in de meeste situaties lage percentages waarover we ons **voorlopig geen zorgen** hoeven te maken. Op dit moment kunnen deze nog gewoon uitdrukking geven aan beperkte expatgemeenschappen, het internationale en Belgische bedrijfsleven en studeren aan Franstalige onderwijsinstellingen.

Het zal zaak zijn het gebruik van Engels en Frans met de Staat van het Nederlands in de gaten te houden zodat we tijdig in beeld krijgen wanneer het grotere proporties aanneemt en er in bepaalde gebieden en situaties misschien meer aan de hand blijkt te zijn. In elk geval zullen in 2022 alle sociale situaties in alle gebieden opnieuw worden bevestigd zodat we weer een volledig beeld krijgen.

Het gebruik van Engels in de plaats van Nederlands in het hoger onderwijs **blijft wel een punt van zorg**. In Nederland ligt dat al langer hoog en in Vlaanderen neemt het nog verder toe. Als Taalunie blijven we ervoor ijveren dat het Nederlands in alle opleidingen en op alle onderwijsniveaus als instructietaal behouden blijft, zodat alle Nederlandstaligen verder kunnen blijven studeren in hun eigen taal en studenten in het hoger onderwijs ook voorbereid blijven worden op hun deelname aan de nog steeds overwegend Nederlandstalige samenleving en arbeidsmarkt.

Tot slot verdienen de dialecten en regionale talen **verdere aandacht**. In de meeste situaties worden ze nog wel gebruikt, maar niet altijd en overal in dezelfde mate. In Nederland staan het Limburgs en Nedersaksisch als regionale talen naast het Fries vaak nog wat steviger in hun schoenen, maar niet als het om werk en hoger onderwijs gaat. In Vlaanderen worden de dialecten nog het meest beheerst en gebruikt, al worden ze ook daar minder doorgegeven aan de volgende generatie en in sommige situaties nu al vervangen door tussentaal of de Vlaamse omgangstaal.

De Taalunie reikt alle partijen die zich sterk maken voor de dialecten en regionale talen de hand om ze samen met alle bevoegde overheden en lokale

instellingen **mee te ondersteunen** als waardevolle onderdelen van ons talig ecosysteem. Hiervoor willen we een breder infrastructuurnetwerk bij elkaar brengen en nader onderzoeken hoe ze bijvoorbeeld in de buurtaalregio's mee kunnen worden ingezet voor grensoverschrijdende samenwerkingen voor werk en hoger onderwijs.

Algemeen Secretariaat van de Taalunie, 12 oktober 2021

Colofon

De Staat van het Nederlands 2021

Publieksrapport

© 2021 Nederlandse Taalunie

Alle resultaten zijn gebaseerd op het onderzoeksrapport over de Staat van het Nederlands uit 2021.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

No part of this book may be reproduced in any form, by print, photocopy, microfilm or any other means without written permission from the publisher.

Telefoon

+ 31 (0)70 – 346 95 48

E-mail

info@taalunie.org

Bezoekadres

Paleisstraat 9

2514 JA Den Haag

Nederland